

Kartlegging og vurdering av naturmiljø i Stubberud skogpark og Østernbekken

Anders Thylén

Ekstrakt

BioFokus har kartlagt naturverdier og fremmede arter i Stubberud skogpark og Østernbekken i forbindelse med reguleringsplan for gang- og sykkelvei langs Griniveien i Bærum kommune. Det er registrert 4 lokaliteter med B-verdi og en med C-verdi i planområdet. Alternativet langs Griniveien vil medføre inngrep i kanten av naturreservatet, og konsekvensen vurderes som middels (-stor) negativ. Alternativet på østsiden av reservatet medfører ikke vesentlige negative konsekvenser.

Nøkkelord

Akershus
Bærum
Reguleringsplan Griniveien
Gang- og sykkelvei
Stubberud
Østernbekken
Naturreservat
Naturtyper
Fremmede arter
Rødlistearter

Omslag

FORSIDEBILDER
Øvre: Oslosildre i Stubberud skogpark. Foto: Anders Thylén.
Midtre: Parti av Østernbekken ved Grini næringspark. Foto: Ole J. Lønnve.
Nedre: Kalktørreng ved Griniveien. Foto: Anders Thylén.

LAYOUT (OMSLAG)
Blindheim Grafisk

ISSN: 1504-6370

ISBN: 978-82-8209-181-7

Biofokus-rapport 2011-29

Tittel

Kartlegging og vurdering av naturmiljø i Stubberud skogpark og Østernbekken

Forfatter

Anders Thylén

Dato

19.01.2012

Antall sider

30 sider

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder denne rapporten "levende" linker.

Oppdragsgiver

Statens Vegvesen, Region Øst

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.

Andre BioFokus rapporter kan lastes ned fra:

<http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO
Telefon 2295 8598

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Forord

BioFokus har på oppdrag for Statens Vegvesen Region Øst kartlagt og vurdert naturverdier i Stubberud skogpark og Østernbekken i forbindelse med reguleringsplan for gang- og sykkelvei langs Griniveien i Bærum kommune. Arbeidet har fokusert på prioriterte naturtyper, rødlistearter, fremmede skadelige arter samt konsekvenser av planforslaget.

Anders Thylén har vært prosjektleder i BioFokus, og har gjort mye av feltarbeidet og har skrevet rapporten. Ole J. Lønnve har stått for kartlegging og vurdering av Østernbekken, og Kim Abel har bidratt med feltarbeid på sopp. Terje Blindheim og Ole J. Lønnve har stått for kvalitetssikring av rapporten.

Kontaktperson i Vegvesenet har vært Lars Sætrang Amundsen. Det rettes en stor takk til ham og Live Hesthagen for å ha gitt avklaringer og svar på spørsmål underveis i arbeidet, samt til Anne Orheim for bistand med kart og tegninger. Takk rettes også til Gjermund Andersen og Elen Margrethe Søreide Lie i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) for å ha stilt NOAs bibliotek til disposisjon.

Oslo, 19.01.2012

Anders Thylén
BioFokus

Sammendrag

Statens Vegvesen Region Øst (SVRØ) planlegger en gang- og sykkelvei (GS-vei) langs Griniveien i Bærum kommune, med to alternative traseer. Den ene traseen følger Griniveien i kanten av naturreservatet Stubberud skogpark, mens den andre går på østsiden av reservatet. BioFokus har på oppdrag for SVRØ undersøkt biologiske kvaliteter i planområdet for GS-veien. Oppdraget har omfattet kartlegging av prioriterte naturtyper, rødlistearter og fremmede skadelige arter, samt vurdering av konsekvenser av planforslaget.

Det er fra før av registrert fire naturtypelokaliteter og et viltområde i eller grensende til planområdet. De fleste av disse grenser til planområdet, men et – Stubberud skogpark – blir direkte berørt. Ved den nye kartleggingen er det kartlagt seks prioriterte naturtyper, hvorav fire ligger innenfor Stubberud skogpark og dermed erstatter den tidligere kartlagte naturtypen der. Av de nykartlagte naturtypene er fem gitt verdi som viktig (B-verdi) og en som lokalt viktig (C-verdi). Det er registrert seksten forskjellige fremmede arter i planområdet. Relativt store forekomster av russekål og kanadagullris samt mindre forekomster av hagelupin vurderes som de med størst risiko for negative konsekvenser for annen vegetasjon i området. De fleste av de fremmede artene vokser langs eksisterende vei. Ved masseforflytting inn og ut av området bør spredning av fremmede arter unngås. Av rødlistearter er det registrert åtte arter i planområdet. Av disse har to planter, dragehode og oslosildre, voksested tett inntil Griniveien.

Østernbekken er som helhet viktig for vilt og fisk, og stasjonær ørret forekommer. Bekken krysses to ganger av veien, og renner på østsiden i kanten av Grini næringspark. På vestsiden av veien har store deler av vassdraget naturlig og rik vegetasjon. Langs næringsparken er bekken og vegetasjonen til dels mer forstyrret. Likevel finnes også her fine partier hvor ørreten kan gyte. Ved den nordligste bekketryssingen er det en kulvert under veien som fungerer som vandringshindre for fisk.

Felles for begge alternativer vil GS-veien krysse Østernbekken parallelt med eksisterende vei. En bekkekulp med gyteplass for ørret vil trolig bli ødelagt, og konsekvensen av tiltaket vurderes som liten negativ. Et kompensierende tiltak vil kunne være å fjerne vandringshindret i nordenden, hvilket ville forbedre bekkens funksjonalitet for fisk og andre vannlevende organismer.

Alternativet langs Griniveien vil medføre inngrep i en prioritert naturtype med "åpen grunnlendt kalkmark" (B-verdi) innenfor naturreservatet. En stor ask, naturtype med C-verdi, vil også bli ødelagt. Alternativet vil medføre middels (– stor) negativ konsekvens for naturverdiene i Stubberud skogpark. Dette vil etter vår vurdering være en nevneverdig / vesentlig negativ påvirkning av verneverdiene i naturreservatet.

Alternativet med bygging av gang- og sykkelvei øst for Stubberud skogpark vil i hovedsak kun medføre inngrep i hverdagsnatur, og berører ikke prioriterte naturtyper. Dette alternativet vurderes å være gjennomførbart uten vesentlige negative konsekvenser for naturmiljøet eller for verneverdiene i naturreservatet.

Innhold

1	INNLEDNING	6
1.1	GENERELT	6
1.2	TILTAKET	6
2	METODE	7
2.1	DATAINNSAMLING	7
2.2	VERDISSETTING	8
2.3	VURDERING AV KONSEKVENSER	8
3	RESULTATER	9
3.1	BESKRIVELSE AV OMRÅDET	9
3.2	TIDLIGERE REGISTRERTE NATURTYPELOKALITETER	9
3.3	NYE NATURTYPER	10
3.4	ANDRE VIKTIGE OMRÅDER	18
3.5	FREMMEDE SKADELIGE ARTER	19
3.6	RØDLISTEARTER OG ANDRE INTERESSANTE ARTER	21
3.7	VILT	22
3.8	ØSTERNBEKKEN	22
4	VURDERING AV KONSEKVENSER	23
4.1	DAGENS SITUASJON	23
4.2	ALTERNATIV LANGS GRINIVEIEN	24
4.3	ALTERNATIV ØST FOR STUBBERUD	26
4.4	ØSTERNBEKKEN	27
4.5	VURDERING OPP MOT NATURMANGFOLDLOVEN	27
5	KONKLUSJON	28
	LITTERATURLISTE	29

1 Innledning

1.1 Generelt

BioFokus har på oppdrag for Statens Vegvesen Region Øst (SVRØ) kartlagt og vurdert naturverdier i Stubberud skogpark og Østernbekken i forbindelse med reguleringsplan for gang- og sykkelvei langs Griniveien i Bærum kommune.

Oppdraget har bestått i å sammenfatte tidligere naturfaglige undersøkelser som er gjennomført i området, samt å utføre kompletterende feltarbeid. Hensikten var å få en god oversikt over naturverdiene på østsiden av Griniveien - verdifulle naturtyper i en 100-m sone og rødlistearter/fremmede arter i en 15-m sone. Kartlegging av naturverdier skulle først og fremst fokuseres på Stubberud skogpark og Østernbekken. Kartlegging av fremmede arter skulle utføres på hele strekningen fra Gamle Ringeriksvei i sør til Nordveien i nord. Deretter skulle veiens påvirkning på naturmiljøet vurderes, både for dagens situasjon og for ny gang- og sykkelvei. Konsekvensene skulle også vurderes spesielt opp mot bestemmelsene i Naturmangfoldloven og mot skjøtselsplanen for reservatet. Undersøkelsesområdet vises i figur 1. For stedsnavn som brukes i teksten se også figur 2 og 3.

1.2 Tiltaket

Gang- og sykkelvei planlegges langs Griniveien (fv 168) fra Nordveien i nord til Gamle Ringeriks vei i sør. Veien planlegges med et profil på 3,5 m og 3 m avstand til kjørebane i Griniveien. Referansealternativet er lik dagens situasjon. Det er to aktuelle alternativer:

Referansealternativet (dagens situasjon)

I dagens situasjon mangler gang- og sykkelvei på strekningen. Griniveien går i nordre del i grensen mellom bolig- og industriområder på sørsiden og omvekslende lantbruksområder, skogholt og golfbane på nordsiden. Østernbekken krysses to ganger (i hver ende av Grini næringspark). Videre passerer veien forbi Stubberud skogpark og Haug skole på østsiden og Haug gård og L.O.G. prøvegartneri på vestsiden. I sør er det jorder på begge sider ned til Gamle Ringeriksvei.

Nordre del (likt for begge alternativene)

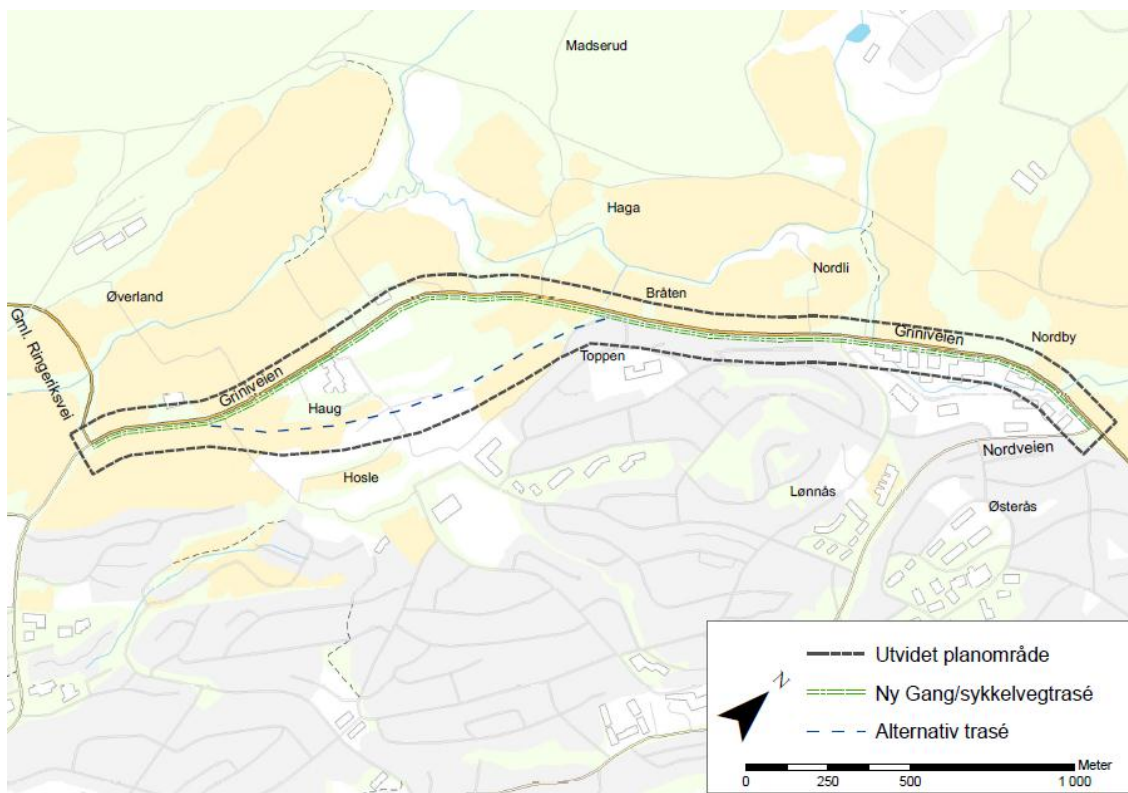
Gang- og sykkelveien følger Griniveiens sørøstre side fra Nordveien ned til Nordeng.

Alternativ langs Griniveien

Alternativet fortsetter å følge Griniveien på sørøstsiden hele veien forbi Stubberud skogpark og videre ned til rundkjøringen ved Gamle Ringeriksvei.

Alternativ øst for Stubberud

Ved Nordeng tar alternativet av fra Griniveien og følger i starten en liten parkvei mot sør. En liten bekk krysses og alternativet følger en sti samt en telefonledning gjennom først et lite skogholt og deretter mer åpent lende. Det går videre på Sauejordene og følger grensen til naturreservatet ned til Haug skole. Videre går det i kanten mellom Haug skole / Petersborg og hestebeiter på østsiden.

Figur 1: Planområdet for gang- og sykkelvei med to alternativer (Fra SVRØ).

2 Metode

2.1 Datainnsamling

I arbeidet har det vært vektlagt å registrere og avgrense områder med den hensikt å dekke inn følgende aspekter:

- Områder spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (viktige naturtyper) etter DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007).
- Levesteder for rødlistearter. Rødlistekategorier følger den nye utgaven av den norske rødlista (Kålås et al. 2010).
- Forekomster av fremmede skadelige arter.

Tilgjengelige naturdatabaser og litteratur er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området. I Stubberud skogpark er det gjennomført flere kartlegginger på 1970- og 1980-tallet, samt laget flere rapporter i tilknytning til opprettelsen av skjøtelsesplanen, bl.a. om geologiske verdier (Dons 1989) samt om flora og andre naturverdier (Røseng 1990, Høiland 1991, Skar 1993). Ved naturtypekartleggingen i kommunen har BioFokus gjennomført registreringer i områder inntil reservatet i 2000 og 2007.

Feltarbeidet er gjennomført i løpet av totalt 5 dagsverk, fordelt på 30. mai, 22. juni, 17. august (Østernbekken), 23. august og 18. oktober 2010. De spredte registreringstidspunktene innebærer at vi har fått dekket mye av det potensielle artsmangfoldet i området. Soppsesongen var god og augustbefaringen traff godt i tid for å fange opp det.

Rødlistearter, svartlistearter og andre interessante arter er lagt inn i BioFokus Artsfunnbase og vil bli tilgjengelig i Artsdatabankens Artskart. Registrerte naturtyper er

skrevet inn i Natur2000 (kommunens database for naturtyper) og er levert Bærum kommune for innleggelse i Naturbase.

2.2 Verdisetting

Utvelgelse og verdisetting av utvalgte områder følger DN-håndbok 13 (Direktoratet for Naturforvaltning 2007) og brev fra DN av 03.06.1999 om verdisetting av lokalt viktige områder, C-områder (Direktoratet for Naturforvaltning 1999). Systemet har tre verdikategorier: Svært viktig - A, Viktig - B og Lokalt viktig - C. DN gir følgende kriterier for rangering av lokaliteter innen en naturtype:

- Størrelse og velutviklethet
- Grad av tekniske inngrep
- Forekomst av rødlistearter
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt).

Utvelgelse og verdisetting i henhold til DN-håndboken følger et ganske rigid system. I tillegg til hovedretningslinjene i håndbok 13, bruker BioFokus erfaring og skjønn for å verdisette.

Følgende kriterier er viktige ved utvelgelse av viktige naturtyper:

- Naturtypers sjeldenhet i landskapet
- Forekomst av viktige nøkkelelementer.
- (Gode) forekomster av signalarter eller rødlistede arter.
- Områdets topografiske og geografiske plassering.
- Områdets evne til å fylle en funksjon for bevaring av biologisk mangfold.

Verdisettingen baserer seg på direkte betydning for bevaring av det biologiske mangfoldet, og ikke bruksverdier av mangfoldet til forskning, undervisning, friluftsliv, næringsinteresser o.l. Rangeringen bygger på følgende overordnede prinsipper:

- Naturtyper og arter som er sjeldne er viktigere objekter for forvaltningen enn de som er vanlige.
- Naturtyper og arter som er i tilbakegang er viktigere objekter for forvaltningen enn de som har stabile forekomster eller er i framgang.

2.3 Vurdering av konsekvenser

Veiens innvirkning på skogparken er beskrevet både for dagens situasjon og for planlagt tiltak. Direkte inngrep, kanteffekter og forurensning er blant de påvirkninger som er vurdert. Tiltakets innvirkning på verneformålet, skjøtselsplanen og naturverdiene i området er også vurdert.

Det er brukt en forenklet metodikk med utgangspunkt i Vegvesenets håndbok 140 (Statens vegvesen 2006), tilpasset prosjektets størrelse. Kriteriene som er brukt for verdi, omfang og konsekvens er iht. håndboka, men er brukt med mer glidende overganger mellom kategoriene. Slik er skalaen for verdi delt i 5 i stedet for i 3 kategorier (jmf håndboka side 190). Verdiskalaen blir da:

Liten Liten-middels Middels Middels-stor Stor

Konsekvensene av tiltaket er vurdert spesielt opp mot kravene i naturmangfoldloven.

3 Resultater

3.1 Beskrivelse av området

Stubberud ligger i grensen mellom et flatt slettelandskap i nordvest og mer kollete rygger mot øst. Slettelandskapet i vest preges av Øverlandvassdraget og dyrket mark – som nå til dels er gjort om til golfbane. Kollene østover er til stor del bebygget, og Stubberud er derfor en siste rest av sammenhengende natur- og skogareal i dette området.

Området utgjøres av et par rygger med kalkberggrunn som går i nord-sørlig retning. Mellom ryggene finnes daler av skiferberggrunn som i større grad er dekket av marine sedimenter, i hovedsak leire. Kalkryggene er dekket av skog og halvåpen hagemark og beitemark. De flate arealene på marine sedimenter har tidligere vært dyrket opp.

Stubberud skogpark ble i 1929 vernet i medhold av lov om naturfredning fra 1910, og området er ca 113 mål stort. Reservatet mangler forskrift, og skjøttes i dag etter skjøtselsplan utarbeidet av Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA 1991). Området tilhørte opprinnelig Nordhaug gård (Haug nordre), men eies i dag av Bærum kommune, og er båndlagt i kommunens arealplan. Stubberud var tidligere en husmannsplass, og her bodde folk fram til slutten av 1800-tallet (Midttun 1989). Beitemarkene og kulturlandskapet har derfor trolig vært i hevd over lang tid. Hester og kyr beitet i området fram til 1950, men det ble slutt da gården sluttet med dyrehold. Fra slutten av 1960-tallet ble det igjen beitet med hest (10-15 dyr).

I de skogkledde kalkryggene øst i området er det tidligere brutt kalkstein. Etter fredningen ble det nok foretatt en del "parkmessig skjøtsel" i skogen, med bl.a. fjerning av døde trær og stubber. I dag er området mye brukt til friluftsliv, til dels som transportåre på turer ut i marka. Bruken fører til noe slitasje i området.

I skjøtselsplanen fra 1991 er hovedtiltak beiting med storfe og hest, samt rydding av løvkratt i hagemarksskogen. Beiting har foregått mer eller mindre kontinuerlig siden 1991, men bruken av beitedyr har variert mellom storfe, hest og sau.

3.2 Tidligere registrerte naturtypelokaliteter

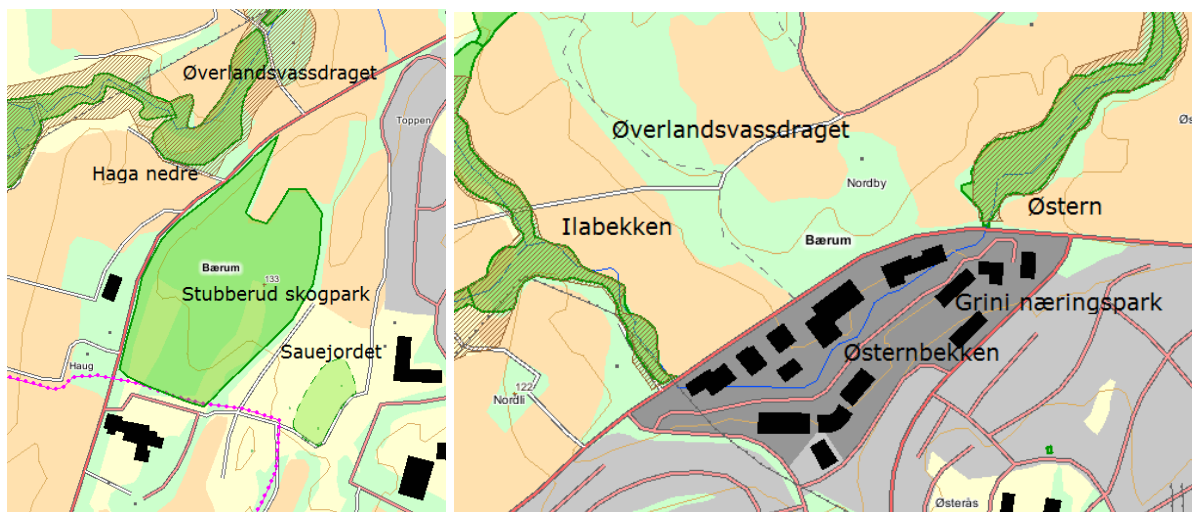
Det er fra før av registrert 4 naturtypelokaliteter og et viltområde i eller grensende til planområdet, se kart i figur 2 og beskrivelser nedenfor.

BN00046472 Stubberud skogpark, rik edelløvskog, verdi A

Lokaliteten omfatter hele naturreservatet, og er ført opp som rik edelløvskog av typen alm-lindeskog med verdi svært viktig. Det er ført opp at det i dag også finnes gammel barskog (20%), naturbeitemark (20%) og hagemark (20%). Beskrivelsen er manglende, men gir lenker til aktuelle dokumenter.

BN00046094 Ilabekken, viktig bekkedrag, verdi A

Ilabekken ligger på NV-siden av Griniveien der hvor bekken og veien krysser i sørenden av Grini næringspark. Lokaliteten er registrert som et viktig bekkedrag med utformingen bekk i intensivt drevet jordbrukslandskap og har verdi svært viktig. Langs bekken finnes relativt grov gråor-heggeskog, og her er funnet blærestarr (rødlistet som nær truet).

Figur 2: Kart over naturtyper og viltområder fra Naturbase. V: Stubberud og Haga nedre. H: Ilabekken og Østernebekken ved Grini næringspark. Naturtyper vises i mørkegrønt og viltområde med brun skravur.

BN00046601 Østerne, viktig bekkedrag, verdi A

Denne del av Østernebekken ligger på NV-siden av Griniveien der hvor bekken og veien krysser i nordenden av Grini næringspark. Lokaliteten er registrert som et viktig bekkedrag med utformingen parti som binder sammen andre naturmiljøer og har verdi svært viktig. Langs bekken finnes både rik edelløvskog og gråor-heggeskog. Her er det funnet pelsbæremose og blærestarr (rødlistet som sårbar respektive nær truet).

BN00046130, Haga nedre, rik blandingsskog, verdi B

Del av Øverlandsvassdraget på NV-siden av Griniveien, og er den del av vassdraget som går nærmest Griniveien. Lokaliteten består av rik blandingsskog med stort innslag av edelløvtrær og en del død ved. Den rødlistede arten pelsblæremose (sårbar) finnes her.

BA00055959, Øverlandsvassdraget, viltområde

Lokaliteten følger vassdraget på NV-siden av planområdet både ved Stubberud og ved Grini næringspark. Området omfatter bl.a. de nevnte naturtypelokalitetene knyttet til vassdraget. Viltområde har hovedfokus på fugl, bl.a. hekkende andefugl og spurvefugl samt rastende andefugl og vadefugl. Lokaliteten har også betydning som trekkvei for hjortedyr.

3.3 Nye naturtyper

Det er i forbindelse med arbeidet avgrenset 6 nye naturtyper, se figur 3. 4 av disse ligger innenfor grensene til Stubberud naturreservat, og innenfor det som tidligere er kartlagt som naturtypen Stubberud skogpark. Nummereringen av lokaliteter er gitt iht. Natur2000-databasen for Bærum kommune.

Figur 3: Kart over prioriterte naturtyper som er kartlagt i prosjektet.

788 Stubberud V, åpen grunnlendt kalkmark, verdi B

Innledning: Naturtypen er kartlagt av BioFokus ved Anders Thylén og Kim Abel i forbindelse med arbeid for regulering av gang/sykkelvei på oppdrag for Statens Vegvesen sommeren 2011. Lokaliteten er tidligere besøkt av bl.a. Odd Røseng (1990) og Klaus Høiland (1991).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i vestre del av naturreservatet Stubberud skogpark rett NØ for Haug nordre i Bærum, og består av de grunnlendte engene og knausene på østsiden av Griniveien. Lokaliteten består av to separate polygoner, hvorav den nordre er en liten knaus, mens den sørlige er litt større og består av både knauser og grunnlendt eng. Berggrunnen består av kalk, til dels dekket av et tynt morenelager.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er en åpen grunnlendt kalkmark i mosaikk med sørvendt berg og naturbeitemark. Vegetasjonstyper iht. Fremstad (1997) er dunhavreeng (G7b) samt bergknaus og bergflate av trefingersildre-markmalurt-utforming (F3a) også kalt Oslofjord-utforming. Dunhavreeng og bergknaus av Oslofjord-utforming vurderes av Fremstad og Moen (2001) som sterkt truede vegetasjonstyper. Området har åpen, lavvokst vegetasjon uten trær. På knausene vokser rikelig med flekkmure, oslosildre og lodnebrege. I de grunnlendte engene vokser bl.a. dunhavre, marinøkleblom, engtjæreblom, hjartegras, vill-lin og prikkperikum. De rikeste og mest grunnlendte partiene ligger tett inntil veien.

Figur 4: Kalkknauser og grunnlendt mark i lokalitet 788. V: Den nordligste knausen. H: Rike tørrenger i den sørlige delen av lokaliteten. Fotos Anders Thylén.

Artsmangfold: Artsrik kalkkrevende karplanteflora med bl.a. oslosildre (NT iht. Norsk rødliste 2010), hjartegras og vill-lin. En del beitemarkssopp er også funnet, men ikke noen rødlistearter. Det er potensial for en rik insektsfauna av arter knyttet til åpen, solvarm eng / kalkmark, bl.a. sommerfugler.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hele Stubberud skogpark har en skjøtselplan. Området beites aktivt, og har vært beitet over lang tid. I 2011 beites området av kyr samt noe sau, men beitedyr og beitetrykk har variert opp gjennom årene. Beliggenhet tett inntil veien medfører nedfall av både nitrogen og veisalt. God forekomst av firkantperikum og hundegras tyder på svak nitrofikering, enten grunnet nedfall fra biltrafikken eller for svakt beitetrykk. Rundt fjellknausene og i bakkant av tørrengene er det tilgroing med både furu og løvkratt.

Del av helhetlig landskap: Innenfor naturreservatet finnes flere verdifulle naturtyper, til dels med lignende type vegetasjon og flora.

Verdivurdering: Grunnlendt kalkmark med truede vegetasjonstyper, en relativt rik flora og forekomst av en rødlistet karplante, som har hatt kontinuerlig hevd og som fortsatt beites tilsier verdien viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Beiting iht. skjøtelsesplanen må fortsette, helst med storfe. Kratt (løvkratt og ung furu) bør ryddes regelmessig for å motvirke gjengroing.

789 Stubberud SV, åpen grunnlendt kalkmark, verdi B

Innledning: Naturtypen er kartlagt av BioFokus ved Anders Thylén og Kim Abel i forbindelse med arbeid for regulering av gang/sykkelvei på oppdrag for Statens Vegvesen sommeren 2011. Lokaliteten er tidligere besøkt av bl.a. Odd Røseng (1990) og Klaus Høiland (1991).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i den sørlige delen av naturreservatet Stubberud skogpark rett NØ for Haug nordre i Bærum, og består av grunnlendte enger og knauser i skogkanten på østsiden av et gammelt jorde. Berggrunnen består av kalk, til dels dekket av marine sedimenter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er en åpen grunnlendt kalkmark i mosaikk med hagemark. Lokaliteten er i kanten mot skogen, og den sørlige delen har noe trevegetasjon. Det er den grunnlendte marken og knausene med tilhørende flora som er områdets hovedverdi. Vegetasjonstyper er lavurteng (G7) samt bergknaus og bergflate av relativt baserik utforming (F3a/b) samt i mindre grunnlendte partier frisk næringsrik "natureng" (G13). Lavurteng og bergknaus av Oslofjord-utforming er begge av Fremstad og Moen (2001) vurdert som sterkt truede vegetasjonstyper. Tørrengene er halvåpne med et glissent tresjikt av ask, furu og morell. Villapal og berberis forekommer i busksjiktet sammen med en fremmed mispel-art, evt blankmispel. I de grunnlendte engene vokser gulmaure, flekkmure, åkermåne, dunkjempe, marinøkleblom, kattefot, hjartegras, og prikkperikum. På knausene vokser bl.a. engtjæreblom, hvitbergknapp, smørbukk og sølvmaure.

Figur 5: Lokalitet 789 består av flere mindre knauser og partier med grunnlendt mark. V: Det nordligste partiet. H: Grunnlendt mark med forekomst av bl.a. kattefot. Fotos Anders Thylén.

Artsmangfold: Artsrik kalkkrevende karplanteflora med bl.a. flekkmure, marinøkleblom, hjartegras og kattefot. Marinøkkel er tidligere funnet her, men ble ikke gjenfunnet i 2011. En del beitemarkssopp er også funnet, men ikke noen rødlistearter. Det er potensial for en rik insektfauna av arter knyttet til åpen, solvarm eng / kalkmark, bl.a. sommerfugler.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hele Stubberud skogpark har en skjøtselplan. Området beites aktivt, og har vært beitet over lang tid. I 2011 beites området av storfe samt noe sau, men beitedyr og beitetrykk har variert opp gjennom årene. Gode forekomster av firkantperikum og hundegras indikerer at beitetrykket er for lavt, og at området er i en tidlig fase av gjengroing.

Fremmede arter: En fremmed mispel-art, muligens blankmispel, forekommer spredt. Berberis forekommer også. Begge disse artene kan bidra til gjengroing og risikerer å utkonkurrere den øvrige floraen.

Del av helhetlig landskap: Innenfor naturreservatet finnes flere verdifulle naturtyper, til dels med lignende type vegetasjon og flora.

Verdivurdering: Grunnlendt kalkmark med forekomst av truede vegetasjonstyper og en relativt rik flora, som har hatt kontinuerlig hevd og som fortsatt beites tilsier verdien viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Beiting iht. skjøtselsplanen må fortsette, helst med storfe. Fremmed mispel samt evt også berberis bør ryddes vekk.

790 Stubberud, hagemark, verdi B

Innledning: Naturtypen er kartlagt av BioFokus ved Anders Thylén og Kim Abel i forbindelse med arbeid for regulering av gang/sykkelvei på oppdrag for Statens Vegvesen sommeren 2011. Lokaliteten er tidligere besøkt av bl.a. Odd Røseng (1990) og Klaus Høiland (1991).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i den sentrale delen av naturreservatet Stubberud skogpark rett NØ for Haug nordre i Bærum, og består av halvåpne hagemarker og åpen løvskog som strekker seg gjennom hele reservatet fra nord til sør mellom engene mot Griniveien og skogen i østre del av reservatet. Berggrunnen består av kalk, i hovedsak dekket av marine sedimenter, men også med en del grunnlendte rygger.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Lokaliteten er en hagemark med stor variasjon i tredekke, tetthet og fuktighet i bakken. Hagemark vurderes av Fremstad og Moen (2001) som en noe truet vegetasjonstype. Bjørk og ask dominerer tresjiktet, men her finnes også bl.a. spisslønn, alm, furu og selje. Morell, villapal og berberis forekommer spredt. Skogen er generelt ikke gammel, men en del gammel grov bjørk forekommer, samt relativt grov ask (enkelte med brysthøydiameter (bhd) på 75 cm, men flere på 50-60 cm), spesielt i kanter mot åpen mark. Læger og gadd av spesielt bjørk finnes også.

Figur 6: Hagemark i Stubberud. V: Relativt grov ask i kanten mellom skog og åpen mark. H: Grunnlendte knauser inne i løvskogen. Fotos Anders Thylén.

Ung løvskog / løvkratt av bl.a. ask og spisslønn forekommer over hele området. I nordvestre del er det grunnlendte kalkrygger med åpne engpregede partier innimellom den tettere løvskogen. I feltsjiktet vokser bl.a. hvitmaure, flekkmure, enghumleblom, fagerklokke og knollerteknapp. På de mer næringsrike arealene på marine sedimenter er floraen generelt mer triviell og påvirket av gjødsling, men enkelte steder vokser bl.a. ballblom. Sentralt i området ligger et fuktigere sumpparti med en liten dam (tidligere

brønn) med murte kanter. Her vokser noe vierkratt og sumparter som bl.a. mjødurt og krypsoleie.

Artsmangfold: Karplantefloraen er stedvis relativt rik, men uten spesielt krevende arter. Det samme gjelder sopp- og moseflora. Tysbast, vårerteknapp, nattfiol og breiflangre er tidligere observert i reservatet, trolig knyttet til denne lokaliteten (Høiland 1991, Røseng 1990). Ubestemt salamander skal være observert i forbindelse med dammen (Naturvernforbundet 1991), men forekomsten er usikker.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hele Stubberud skogpark har en skjøtselplan. Området beites aktivt, og har vært beitet over lang tid. I 2011 beites området av kyr samt noe sau, men beitedyr og beitetrykk har variert opp gjennom årene. Området har trolig vært hagemark over lang tid, men andelen ung løvskog/kratt viser på gjengroing og at det tidligere har vært et åpnere preg enn i dag.

Del av helhetlig landskap: Innenfor naturreservatet finnes flere verdifulle naturtyper, som sammen danner en helhet.

Verdivurdering: En intakt hagemark som har vært beitet over lang tid og som fortsatt er i hevd tilsier minst verdi B. Et forholdsvis rikt artsinventar, men uten spesielt sjeldne arter gjør at lokaliteten samlet vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Beiting iht. skjøtelsplanen må fortsette, helst med storfe. Bør også vurdere å rydde løvkratt i deler av området for å beholde og gjenskape et åpent preg,

791 Stubberud Ø, rik blandingsskog, verdi B

Innledning: Naturtypen er kartlagt av BioFokus ved Anders Thylén i forbindelse med arbeid for regulering av gang/sykkelvei på oppdrag for Statens Vegvesen sommeren 2011. Lokaliteten er tidligere besøkt av bl.a. Odd Røseng (1990) og Klaus Høiland (1991).

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i den sentrale og østre delen av naturreservatet Stubberud skogpark NØ for Haug nordre og grensende til Sauejordet og Bråtajordet i øst. Området består av to nord-sørgående skogdekte rygger. Berggrunnen består av kalk, i hovedsak dekket av et tynt morenelag men også noe marine sedimenter.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er en rik blandingsskog av boreonemoral type. Vegetasjonstype er hovedsakelig lågurtskog (B1a) noen steder med svak tendens til kalklågurtskog (B2). Gran er dominerende treslag, men med stort innslag av andre trær, bl.a. ask, gråor, furu og selje. Noen steder - spesielt i kantene mot åpen mark - er det større innslag av edelløvskog med vegetasjonstype almlindeskog (D4a) på tidligere hagemark. I sør er det et fuktigere parti med vegetasjonstyper gråor-heggeskog (C3) og rik sumpskog (E4). Hassel er overalt vanlig i busksjiktet. Feltsjiktet domineres av lågurter som gjøkysyre, blåveis og skogfiol. Liljekonvall og teiebær finnes spredt. I sumpskogen vokser bekkekarse og bekkeveronika.

Barskogen er relativt storvokst med litt gamle trær (opp mot 100 - 150 år), men er ikke veldig gammel. Granskogen er i begynnende sammenbruddsfase, og det finnes en del fersk død ved av gran (mest rotvelter), bjørk og gråor. Eldre og mer nedbrutte læger mangler. Mengden død ved vil øke kraftig de nærmeste tiårene. Edelløvskogen er generelt ikke gammel, og er trolig vokst opp på tidligere mer åpen hagemark. Enkelte gamle og grove trær (opp mot 80 cm bhd) av ask, bjørk og selje forekommer, og noe død ved av bjørk.

Artsmangfold: Lågurtflora med bl.a. blåveis, men ikke veldig rik. Enkelte sopp knyttet til granskog på kalkgrunn forekommer, bl.a. klumpslørsopp.

Figur 7: Skogen i Stubberud. V: Barskog med noe død ved. H: Partier med edelløvskog i kantene. Fotos Anders Thylén.

Bruk, tilstand og påvirkning: Hele Stubberud skogpark har en skjøtselplan. Området beites aktivt, og har vært beitet over lang tid. Skogen er påvirket av tidligere hogster, men begynner å bli gammel. Det er ikke kontinuitet i død ved.

Del av helhetlig landskap: Innenfor naturreservatet finnes flere verdifulle naturtyper som sammen danner en helhet.

Verdivurdering: Skogen har variasjon i treslag og begynner å bli gammel, men naturskogspreget er foreløpig svakt utviklet. Forekomst av edelløvskog og noe gammel granskog på (kalk)rik mark i lavlandet ved Oslofjorden gjør at lokaliteten vurderes som viktig (B).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør overlates til fri utvikling. Beiting kan imidlertid fortsette.

792 Petersborg V, Stort gammelt tre, verdi C

Innledning: Naturtypen er kartlagt av BioFokus ved Anders Thylén i forbindelse med arbeid for regulering av gang/sykkelvei på oppdrag for Statens Vegvesen sommeren 2011.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger ved Petersborg sør for Haug skole og tett inntil Griniveien, og utgjøres av et lite areal trengt mellom vei og bebyggelse.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er et stort gammelt tre av utformingen gammel ask. Treet er bredkronet og måler ca 90 cm i brysthøydiameter. Asken er vital og mangler døde deler. Det vokser relativt mye mose på treet.

Artsmangfold: Det er ikke funnet rødlistearter eller signalarter på treet. Det vil på sikt være potensial for arter (spesielt insekter) knyttet til gammel ask.

Bruk, tilstand og påvirkning: Asken begynner å bli gammel, og vil på sikt kunne utvikle grov barkstruktur og hulheter. På sikt vil døde greiner trolig måtte fjernes med hensyn til trafiksikkerheten. Nærheten til veien gjør også at barken gjødsles med nitrogen og luftforurensning. Potensial for rik epifyttflora vil dermed være lite.

Del av helhetlig landskap: Flere gamle asker finnes ved Petersborg samt i Stubberud skogpark.

Verdivurdering: Gammel grov ask i kulturlandskapet. Treet er ikke hult, og potensial for rødlistearter er noe begrenset. Vurderes som lokalt viktig (C).

Figur 8: V/H: Grov ask ved Petersborg. Fotos Anders Thylén.

Skjøtsel og hensyn: Foreløpig lite behov. På sikt vil det være aktuelt å hindre krattoppslag rundt treet.

793 Hosle/Griniveien 405, åpen grunnlendt kalkmark, verdi B

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jan Wesenberg i 2010 (Heimstad og Wesenberg 2011), og senere besøkt av BioFokus ved Anders Thylén i forbindelse med arbeid for regulering av gang/sykkelvei på oppdrag for Statens Vegvesen sommeren 2011.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten utgjør den nordøstre, åpne delen av en knaus umiddelbart NØ for Griniveien 405 og SV for kryss med avkjørsel til gården Hosle søndre (Hosle minilager). Lokaliteten er i SØ avgrenset mot veien, i N og NV mot åker og i SV er grensen trukket i skogkanten mot den skogbevokste delen av kollen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypen er en åpen grunnlendt kalkmark, og vegetasjonstypen er urterik kant med blodstorkenebb-utforming (F4a). Vegetasjonstypen vurderes som sterkt truet (Fremstad og Moen 2001).

Lokaliteten er et typisk restareal, antakelig en tidligere åkerholme. Mesteparten av knausen er gjengrodd med tett aske- og lønneskog, mens det avgrensede området i NØ er åpent, og har en tett og kortvokst varmekjær tørrbakkevegetasjon dominert av fløyelsmarikåpe, hvitmaure, skogkløver og dunhavre. I dette området er det en liten og tett dragehodepopulasjon. Den nordvestvendte delen av området er langt mer skyggefull, med dypere jord og arter som tveskjeggveronika og skogstorkenebb.

Artsmangfold: Lokaliteten har en rik kalktørrbakkeflora med en relativt stor populasjon av dragehode (VU) og en mindre forekomst av knollmjøddurt (NT). Dragehodeforekomsten består av 3 delpopulasjoner med totalt ca 100 individer i 2011.

Marianøkleblom finnes spredt i lokaliteten, og her vokser i tillegg bl.a. engtjæreblom, rødknapp og fagerklokke.

Figur 9: V: Kalktørreng med dragehode tett inntil Griniveien. H: Dragehodeforekomsten er til dels truet av gjengroing. Fotos Anders Thylén.

Bruk, tilstand og påvirkning: Restbiotop som ikke brukes eller skjøttes. Sterkt gjengroingspress, busker av lønn og ask rykker inn sammen med sibirbjørnekjeks. Antakelig vil hele knausen bli skogbevokst hvis det ikke ryddes.

Verdivurdering: En velutviklet kalktørreng med god forekomst av dragehode og ellers rik flora kunne tilsi A-verdi. Lokaliteten er imidlertid et svært lite restareal og vurderes derfor kun som viktig (B-verdi).

Skjøtsel og hensyn: Krattrydding bør gjennomføres omgående og deretter regelmessig med et par års mellomrom. Skogen bør ryddes litt tilbake langs den markerte skogkanten i SV.

3.4 Andre viktige områder

Et par mindre arealer vurderes å ha noe naturverdi, men uten å nå opp til kriteriene for avgrensning som naturtype. I forbindelse med reguleringsplanen er de ikke så relevante ift. trasevalg, men derimot hva gjelder avbøtende tiltak, og er derfor kort beskrevet her.

På sør- og østsiden av Petersborg samt nordover langs østsiden av Haugtunveien (østsiden av Haug skole) er det et lite løvskogsholt. Holtet er i hovedsak en smal kant av edelløvtrær mellom bebyggelse/vei og hestebeitene i øst. Tresjiktet består av ask, alm, spisslønn og selje, med ask og alm opp mot 40 cm i bhd. I sør dekkes et litt større areal, men her er det mest ungskog. I busksjiktet vokser hassel, leddved, berberis og krossved. Feltsjiktet er dårlig utviklet, men kranskonvall finnes. På død ved av hassel vokser rustkjuke.

På Sauejordet nær kanten av skogparken men på østsiden av grusveien, og 150 – 200 m nord for gangveikrysset, noen kalkknauser med relativt store bjørketrær. Marken er grunnlendt men gjødslet, og vegetasjonen er preget av nitrofile og trivielle arter som hundegras og stornesle. Knausene i seg selv og bjørketrærne er en fin del av landskapet på Sauejordet, selv om de ikke har så mye biologisk mangfold knyttet til seg.

Figur 10: Områder med noe naturverdi. V: Kant med edelløvskog øst for Petersborg. H: Knauser med bjørk på Sauejordet. Fotos Anders Thylén.

3.5 Fremmede skadelige arter

Fremmede skadelige arter er funnet spredt langs Griniveien på hele strekningen fra Nordveien til Gamle Ringeriksvei. I selve skogparken og langs østsiden av reservatet er det derimot lite. Aktuelle arter presenteres i tabell 1.

Navn	Norsk navn	Status	Forekomst
<i>Acer ginnala</i>	Sibirlønn	IV	1
<i>Aegopodium podagraria</i>	Skvallerkål	IV	8
<i>Aruncus dioicus</i>	Skogskjegg	HR	1
<i>Barbarea vulgaris</i>	Vinterkarse	HR	1
<i>Berberis vulgaris</i>	Berberis	IV	Spredt i hagemark i Stubberud
<i>Bunias orientalis</i>	Russekål	HR	7 store og små
<i>Centaurea montana</i>	Honningknoppurt	IV	1
<i>Cotoneaster sp.</i>	Mispel (ubestemt)	IV	Spredt i hagemark i Stubberud
<i>Heracleum sibiricum</i>	Sibirbjørnekjeks	IV	4
<i>Lupinus polyphyllus</i>	Hagelupin	HR	1
<i>Lysimachia punctata</i>	Fagerfredløs	IV	2
<i>Melilotus albus</i>	Hvitsteinkløver	IV	2
<i>Parthenocissus sp.</i>	Villvin	IV	1
<i>Rosa rugosa</i>	Rynkerose	HR	4
<i>Solidago canadensis</i>	Kanadagullris	IV	9 store og små
<i>Swida alba</i>	Sibirkornell	IV	1

Tabell 1: Fremmede arter i undersøkelsesområdet langs Griniveien og Stubberud skogpark, med status i henhold til Gederaas (2007). Risikokategorier er: IV = ikke vurdert, HR = høy risiko, UR = ukjent risiko (Artsdatabanken og GBIF-Norge 2011).

De svartelistede (HR) artene samt flere andre arter er omhandlet i SVRØ sin handlingsplan mot fremmede skadelige arter (SVRØ 2011b). Der er målsettingen for russekål, hagelupin og kanadagullris at de ikke skal spres videre. For rynkerose er målsettingen at arten ikke skal plantes flere steder. Vinterkarse og skogskjegg er ikke spesielt omtalt i handlingsplanen, men SVRØs mål er at spredning av fremmede arter generelt ikke skal forekomme.

Russekål er oppført som en høyrisikoart i Norsk svarteliste. Russekål danner bestander på overlatte enger og beitemark, veikanter og andre typer skrotemark, samt på tørre bakker på baserik grunn. I den siste type habitat kan den ha negativ virkning på hjemlige arter (Gederaas 2007). Arten er vidt spredd på Østlandet, tettest forekommende rundt Indre Oslofjord. I planområdet er det flere større og mindre forekomster langs Griniveien. Forekomstene bør fjernes.

Hagelupin er oppført med høy risiko i Svartelista. Hagelupin er vidt spredd i Norge, ikke minst langs vei- og jernbanenett, hvor den til dels er blitt utsådd for å motvirke erosjon. Arten har potensial til å etablere seg i mange typer lysåpne habitater, og kan bidra til å endre de økologiske forhold på stedet. Arten forekommer i mindre bestander langs Griniveien. Forekomstene bør fjernes.

Figur 11: Fremmede arter i undersøkelsesområdet. V: Russekål finnes i relativt store bestander tett inntil veien. H: Sibirbjørnekjeks er en fremmed art som foreløpig ikke er blitt vurdert i forhold til økologisk risiko. Fotos Anders Thylén.

Kanadagullris er en fremmed invaderende art som er vidt utbredd i Bærum kommune og ellers på Østlandet. Den har mange og til dels store forekomster langs Griniveien. Kanadagullris er ikke blitt vurdert i Norsk svarteliste fra 2007, men den vil uten tvil kunne medføre risiko i verdifulle naturtyper med åpen vegetasjon, som for eksempel kalktørrenger og åpen kalkskog. Det er vanskelig å gjøre tiltak mot kanadagullris i stor skala, men en bør prøve å unngå ytterligere spredning, spesielt i tilknytning til verdifulle naturområder.

Skogskjegg er en vanlig brukt hageplante, som finnes forvillet mange steder. Arten forventes å få en rask spredning framover, og er vurdert som en høyrisikoart av Artsdatabanken (Gederaas 2007). Arten er imidlertid foreløpig mest sett på som en risikoart på Vestlandet. I Fylkesmannens regionale handlingsplan (Fylkesmannen i O&A 2010) vurderes den ikke som en problemart i Oslo og Akershus. Har kun en liten forekomst i planområdet.

Vinterkarse er svært vanlig forekommende i områdene rundt Oslofjorden, og forekommer ofte rikelig i veikanter. Arten er vurdert som høyrisikoart spesielt på strandberg og åpen grunnlendt mark. Det er kun registrert en liten forekomst i planområdet.

Fremmede mispler og berberis kan ofte ekspandere på åpen grunnlendt kalkmark om de først finnes i området. Artene kan der true stedegent mangfold. I Stubberud bør fremmede mispler bekjempes i hagemark og på åpen grunnlendt mark. Berberis bør foreløpig overvåkes, og bør bekjempes om den ser ut til å bli et problem.

Gravearbeider og transport av masser medfører stor risiko for spredning av fremmede arter og særlig karplanter. Frø, røtter og evt andre plantedeler som ligger i øvre jordlag vil følge med jordmasser som flyttes, og planter vil dermed kunne etableres nye steder. Utbygger bør være klar over denne problemstillingen i forbindelse med prosjektet og hindre utførsel og innførsel av uønskede arter. Jordmasser fra steder med skadelige fremmede arter bør ikke flyttes til nye steder, men må behandles separat. De kan enten legges i varig deponi (f.eks. dypt i fylling) eller leveres til destruksjon (varmebehandling).

3.6 Rødlistearter og andre interessante arter

Årets registreringer sammen med tidligere registreringer gjør at området er relativt godt undersøkt. Likevel er det i planområdet gjort overraskende få funn av rødlistearter for å være på de kalkrike bergartene rundt Oslofjorden. Grunnet nærhet til en grense mot grunnfjell er kalken i planområdet relativt sterkt omdannet og dermed hardere og mindre lettvitret enn normalt. Dette har tidligere vært nevnt som en mulig grunn til at forekomsten av kalkkrevende arter i området er forholdsvis lav (Dons 1989). Følgende rødlistede arter er dokumentert i eller i umiddelbar nærhet av planområdet:

Organisme	Navn	Norsk navn	Rødliste	Funnsted	Funndato / Status
Karplante	<i>Carex rhynchophylla</i>	Blærestarr	NT	Ilabekken	09.10.2007
Karplante	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	Dragehode	VU	L.O.G	18.10.2011
Karplante	<i>Filipendula vulgaris</i>	Knollmjørdurt	NT	L.O.G	18.10.2011
Karplante	<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask	NT	Stubberud	18.10.2011
Karplante	<i>Saxifraga osloensis</i>	Oslosildre	NT	Stubberud	22.06.2011
Karplante	<i>Ulmus glabra</i>	Alm	NT	Stubberud	18.10.2011
Mose	<i>Frullania bolanderi</i>	Pelsblæremose	VU	Østernbekken, Øverlandselva	06.06.2007
Fugl	<i>Sturnus vulgaris</i>	Stær	NT	Stubberud	22.06.2011

Tabell 2: Rødlistearter i Stubberud skogpark og planområdet. Rødlistebetegnelse følger Norsk rødliste 2010 (Kålås m.fl. 2010): VU=sårbar, NT=nær truet.

Høiland (1991) nevner at enghaukeskjegg (VU) skal være funnet i skogparken tidlig på 1970-tallet av "person i nabolaget". Dokumentasjon på funnet mangler og opplysningene virker noe usikre. Det er ikke tegn til arten i området i dag, og funnet er derfor ikke tatt med i listen over.

Floraen av sopp og moser er relativt rik, med noen litt krevende arter men uten større sjeldenheter. Av beitemarkssopp er det bl.a. funnet kjeglevokssopp, engvokssopp, skjør vokssopp og gul vokssopp. I granskogen vokser bl.a. klumpslørsopp.

Figur 12: Rødlistearter i undersøkelsesområdet. V: Oslosildre (NT) i Stubberud skogpark. H: Dragehode (VU) på kalkknaus ved L.O.G. gartneriet. Fotos Anders Thylén.

3.7 Vilt

I skjøtelsesplanen for reservatet (NOA 1991) nevnes at salamander er observert ved dammen. Opplysningene kommer fra Evy Ottesen på gården Haug nordre. Det er usikkert hvilken av salamanderartene som menes, og opplysningene er ikke dokumentert eller konfirmert av andre. Forekomsten vurderes derfor som usikker og er ikke tatt med i listen over rødlistearter. Det vurderes imidlertid som relativt sannsynlig at liten (evt også stor) salamander kan finnes her. I nærområdene rundt Stubberud er det ikke tett med kjente salamanderdammer, men forekomsten for øvrig i Bærum er relativt god (Heggland og Blindheim 2001). Begge artene er observert i Øverland/Haga-området i nyere tid (Artsdatabanken og GBIF Norge 2011), og mulighet for spredning mellom dammer i området er til stede. Griniveien fungerer helt sikkert som en barriere for salamandere, men da salamanderen i hovedsak er aktiv på natten da trafikken er minst vurderes det likevel som sannsynlig at enkelte individer fra tid til annen vil kunne klare å komme seg over. Migrasjon på tvers av veien er trolig begrenset, men kan være stor nok til at en bestand kan ha blitt etablert på østsiden.

Variasjonsrikedomen i området med en mosaikk av kulturlandskap, edelløvskog og barskog gir gode forutsetninger for fuglefaunaen. Området er i første utgave av "Guide til fuglelivet i Oslo & Akershus" (Dale 1998) vurdert som en av de potensielt viktige fuglelokalitetene i Bærum. Spurvefuglfaunaen er relativt rik, men med få sjeldne eller spesielt krevende arter. Stær (NT) er observert i hekketida og hekker trolig i området. Dvergspett er tidligere registrert i området (Dale 1998) og for øvrig forekommer bl.a. stillits, hagesanger, grønspekk og kattugle. Buskskvett og gulsanger er tidligere også observert (Røseng 1990).

3.8 Østernbekken

Østernbekken som helhet er viktig for vilt – både for fugl og som trekkvei for bl.a. store hjortedyr – og har flere prioriterte naturtyper (se 3.2). Vassdraget er kjent for å være fiskerikt, og ørreten kan bli forholdsvis stor, selv om elva/bekken ikke er veldig stor. Dette skyldes nok at vassdraget både er næringsrikt og produktivt. Sjørørret og laks går opp i vassdraget, men stoppes av vandringshindre langt nedstrøms for planområdet.

Produktiviteten i vassdraget bidrar også til forekomster av rike vegetasjonstyper i kantene og en rik insektfauna, bl.a. av steinfluer (Lillehammer 1988) samt sommerfuglarter som bl.a. punktviftefly (NT).

Figur 13: Østernbekken. V: Åpent parti ved bensinstasjonen ved kryssingen med veien i sørenden av næringsparken. Her er det fine gyteforhold for ørret. Tatt fra Griniveien. Foto Anders Thylén. H: Fra kryssingen nord i næringsparken. Her er det til dels naturlig vegetasjon, men samtidig påvirkning fra utfylling og annen aktivitet. Foto Ole J. Lønnve.

I planområdet er det langs vassdraget på vestsiden av Griniveien fine kantsoner med gråor-heggeskog, som er registrert som verdifulle naturtyper. Her er kantsonene rike og høyproduktive og det er funnet flere rødlistede arter.

På østsiden gjennom næringsparken er bekken rettet ut og kanalisert. Den er lukket under bensinstasjonen, men går heldigvis ikke i rør her. Bekken er likevel relativt godt fungerende som økosystem med en del kantvegetasjon og varierte bunnforhold. Det er mye fisk her (ørret), og i tillegg partier med gytesubstrat (grus). Kantvegetasjonen består til dels av en del fremmedarter, men også av mer naturlig starr- og urtevegetasjon samt mindre partier med ask- og vier. Kantvegetasjonen gir likevel bra tilskudd av mat (insektlarver etc som detter ut i vannet) til fisk og andre organismer i bekken. Spesielt den lille åpningen nedenfor bensinstasjonen har både fin kantvegetasjon med vierkratt, skogsivaks m.m. og godt gytesubstrat i bekken. Øyestikkeren sørlig høstlibelle (*Sympetrum vulgatum*, tidligere rødlistet) er observert i kulpen ved bensinstasjonen. I nordenden nært veien er det også forholdsvis naturlig og godt utviklet skogvegetasjon. Det er potensial for flere krevende insekter langs bekken i planområdet, men de viktigste forekomstene vil trolig være på vestsiden av Griniveien.

Ørreten i vassdraget foretar vandringer i gytetiden siden store deler av bekken/elva ikke har gode gyteforhold (leirbunn etc). På strekningen er det sannsynligvis ganske mye gyteaktivitet, særlig nede ved bensinstasjonen. De beste gyteplassene er likevel nok på nedsiden av brua.

Den øverste undergangen utgjøres av et rør (kulvert), som fungerer som et vandringshinder slik at fisk ikke kan ta seg opp i området ovenfor. Oppstrøms er det også mye fisk og flotte forhold for ørret.

4 Vurdering av konsekvenser

4.1 Dagens situasjon

I dagens situasjon finnes ingen gang- og sykkelvei, så påvirkningen er sånn sett lik null. Griniveien og biltrafikken påvirker imidlertid naturen i undersøkelsesområdet på følgende måter:

- **Barriere for landlevende dyr.** Veiens asfaltflate med sin bredde vil fungere som en barriere i seg selv for en del mindre dyr. Trafikken forsterker denne barrieren. Mange større dyr vil likevel krysse her, spesielt nattetid da trafikken er mindre.
- **Vandringshindre for fisk og andre vannlevende dyr.** I nordenden av Grini næringspark går bekken i kulvert under veien. Nedstrøms røret er det en nivåforskjell på ca 50 cm hvor vannet fosser ut med stor kraft. Vannet har også høy hastighet gjennom røret. Dette innebærer at fisk ikke kan vandre opp vassdraget på dette punktet.
- **Utslipp.** Både salting, forbrenning i bilmotorer og kontakten mellom hjul og asfalt fører til utslipp av vegsalt, nitrogenoksider, partikler og andre forurensende stoffer, som transporteres med luft og faller ned på bakken. Det meste av dette faller ned tett inntil veien - de nærmeste 10 meterne (Banverket og Vägverket 2005) - men en del transporteres også lenger. Dette kan føre til direkte skade på vegetasjonen, spesielt fra bakkenært ozon og vegsalt. I Stubberud er det artsrike kalktørrenger tett inntil veien. Det er ikke synlige skader på vegetasjonen her, og sammenlignet med tidligere registreringer er det heller ikke dokumentert store endringer i vegetasjonen. Derimot er det noe tilgroing med høyvokste og nitrogenkrevende arter som hundegras og firkantperikum. Dette er imidlertid tilfellet også i andre deler av reservatet, som ligger

lenger unna veien. Endret bruk av området – opphør av slått og redusert beitetrykk – er trolig den hovedsakelige grunnen til dette, men det kan ikke utelukkes at gjødsling fra nedfall av nitrogen m.m. fra veitrafikken også bidrar til den utviklingen.

Vegsalt, tungmetaller, organiske stoffer og andre stoffer i vegbanen vil også skylles vekk med regnvann og føres direkte ut til grøfter og bekker. Mye fanges opp av vegetasjon og øvre jordlag underveis, men en del vil transporteres videre i vassdraget. Ved snøsmelting eller kraftig regn etter en lengre periode med opphold vil mengden forurensning som transporteres kunne være spesielt stor ("first flush" – effekt). Omfanget av slik påvirkning er vanskelig å anslå, men for et vassdrag med relativt stor vannføring som Østernbekken er det trolig at påvirkningen normalt er liten.

Figur 14: Bekken går i kulvert under veien nord i næringsparken. V: Nedstrøms er det nivåforskjell fra bekken og opp til røret. H: Ved innløpet oppstrøms får vannet høy fart når det går inn i røret. Fotos Ole J. Lønnve.

4.2 Alternativ langs Griniveien

Med prioriterte naturtyper og forekomst av rødlistearter vurderes naturen langs denne traseen til å ha middels til høy verdi iht. skalaen i Håndbok 140 (Statens vegvesen 2006). Kalktørrengene i lokalitet 788 vurderes å være det enkeltområde innenfor reservatet som har størst naturverdi. Verdien av naturreservatet i seg selv vurderes prinsipielt som stor.

Effekt av tiltaket

Helt i nordenden av reservatet blir det gjort et lite inngrep i en liten fjellknaus på sørøstsiden av veien. Denne inngår i reservatet, men er ikke inkludert i naturtypelokalitet 790. Videre på strekningen blir bilveien trukket noe mot nordvest sammenlignet med i dag mens gang/sykkelveien følger dagens veitrase. Det innebærer at den nordligste fjellknausen i naturtype 788 (med den ene populasjonen av oslosildre) ikke blir berørt av tiltaket. Flyttingen av Griniveien innebærer at veien kommer nærmere naturtypen Haug nedre og viltområdet langs Øverlandsvassdraget.

Videre vil det bli gjort et ca 7 - 10 m dypt innhugg i de grunnlendte engene i den sørlige delen av naturtype 788 (innenfor naturreservatet). I de gjødslede engene på resten av strekningen langs reservatet blir innhugget til dels noe mindre (6 – 8 m).

Sør for reservatet vil gang/sykkelveien gå gjennom naturtypelokalitet 792. Den gamle asken som står tett inntil dagens veibane, vil bli direkte berørt og vil måtte felles.

Figur 15 V/H: Deler av lokalitet 788 sett fra Griniveien. Her vil alternativet langs Griniveien gjøre et opp til 10 m dypt innhugg i lokaliteten. Fotos Anders Thylén.

Konsekvens

I og med at traseen berører et verneområde må vurderingen av konsekvens deles i to: (I) Den prinsipielle konsekvensen av å berøre et naturreservat, og (II) den faktiske konsekvensen for naturtyper og arter.

- I Det blir gjort et innhugg på 8 - 10 m i naturreservatet over en strekning på ca 300 m. Dette er prinsipielt en stor negativ konsekvens.
- II Ved fjellknausen i nordenden av reservatet er det ikke dokumentert spesielle naturverdier, selv om det her også er noe tørrbakkevegetasjon. Inngrepet i de gjødslede engene i sør berører heller ikke vesentlige naturverdier.

På strekningen gjennom den sørlige delen av lokalitet 788 vil de rikeste og mest grunnlendte kalktørrengene (som ligger nærmest veien), med tilhørende flora og insektsfauna, til stor del bli ødelagt. Leveområde for oslosildre på en knaus ca 12 - 14 m fra dagens veg i nordre del av dette området vil trolig kunne klare seg, forutsatt at knausen ikke blir negativt berørt i anleggsfasen. Kanteffekter på populasjonen er vanskelige å forutse, men det vurderes som sannsynlig at populasjonen blir negativt påvirket. Naturtypens verdi vil bli vesentlig forringet.

Gang/sykkelveien vurderes utover nevnte forhold ikke å medføre vesentlige negative kanteffekter, men den vil heller ikke medføre noen forbedret buffer mellom bilvegen og bakenforliggende natur.

At vegen føres nærmere Øverlandsvassdraget på strekningen fra nordenden av naturreservatet på en 200 m strekning vurderes ikke å ha større betydning for naturverdiene der. Såframt lokalvegen til golfbanen ikke blir flyttet nærmere vassdraget og det ikke gjøres inngrep i kantskogen vil dette tiltaket ikke gi noen vesentlig negativ konsekvens. I forbindelse med anleggsarbeidene bør en her passe spesielt på å unngå utslipp og tilslamming av vassdraget.

Om asken ved Petersborg (lokalitet 792) blir fjernet vil også verdien av naturtypen bli borte.

Samlet sett vurderes omfanget av inngrepet som middels negativt, i hovedsak fordi naturverdiene i lokalitet 788 blir vesentlig forringet. Konsekvensen av alternativet vurderes som middels (- stor) negativ.

Avbøtende tiltak

Profilen forbi lokalitet 788 bør minimeres. Knausen med oslosildre kan muligens bevares på den måten, men lokaliteten vil uansett bli negativt påvirket.

I forbindelse med anleggsarbeidene bør en på strekningen hvor en går nærmest Øverlandsvassdraget passe spesielt på å unngå utslipp og tilslamming av vassdraget.

4.3 Alternativ øst for Stubberud

Da traseen ikke berører naturreservatet, ikke prioriterte naturtyper, men kun hverdagsnatur og mindre områder med noe naturverdi, vurderes naturverdien som liten iht. Håndbok 140.

Figur 16: Alternativ øst Stubberud går utenfor reservatet i kanten mot åpen mark. V: Kant mot Sauejordet sett mot sør. H: Kant mot nordre del av Sauejordet, sett mot nord. Fotos Anders Thylén.

Effekt av tiltaket

Ved Nordeng krysses en liten bekk. Ved Sauejordet vil traseen evt lage en liten skjæring i en av kalkknausene mot toppen av høydepartiet. Forbi Haug skole / Petersborg går traseen i kanten av et lite edelløvskogholt. Spesielt forbi Petersborg vil veien samt skråningsutslaget gjøre at kanten med edelløvtrær blir borte.

Konsekvens

Kalkknausen ved Sauejordet tar ikke stor skade av tiltaket. Ved Haug skole / Petersborg vil kvaliteten på biotopen forringes. Verdien er imidlertid begrenset.

Samlet sett vurderes alternativet å ha ubetydelig – liten negativ konsekvens for naturmiljø.

Avbøtende tiltak

Kurvaturen på strekningen trenger ikke å være så strikt. Skjæring i kalkknaus på Sauejordet bør kunne unngås ved å trekke traseen et par meter mot vest på strekningen m 550 – 600.

Det kan vurderes om traseen kan trekkes noe mot sørøst på strekningen ca 925 – 1100, slik at påvirkning på edelløvskogsholtet reduseres. En mur istedenfor skråning på deler av denne strekningen ville også kunne hjelpe.

Traseen går gjennom et område som er inngjerdet og beites av husdyr. Det må vurderes hvordan syklistene skal kunne passere på en enkel måte uten at beitedyr kommer ut av innhegningen.

4.4 Østernbekken

De mest verdifulle delene av vassdraget er på vestsiden av veien. Samlet sett vurderes bekkedraget innenfor planområdet å ha liten – middels verdi.

Effekt av tiltaket

Tiltaket medfører utvidelse av veianlegget med ca 8 m. I nordenden vil kulverten under veien måtte forlenges tilsvarende. Dette vil også evt kunne føre til at fossen på nedsiden blir enda høyere. I nordenden vil også noe av det naturlige skogbeltet langs bekken bli ødelagt ved en utvidelse av veien.

I sørenden ved bensinstasjonen vil veibrua utvides (evt lages en egen bru for gang/sykkelveien). Dette innebærer at mye av det åpne bekkepartiet her vil bli lukket, men selve bekken vil fortsatt være inntakt. En liten åpning vil fortsatt kunne eksistere.

Konsekvens

Ved bensinstasjonen vil bekkens lokale funksjon som gyteområde bli forringet, og det er usikkert om gyting vil foregå i dette partiet. Fiskens ferdsel i dette området vil ikke påvirkes av tiltaket.

Samlet sett vurderes tiltaket å ha liten negativ konsekvens.

Avbøtende tiltak

Vi foreslår at vandringshindret i nordenden fjernes slik at fisk og andre organismer da kan ferdes mer fritt opp- og nedstrøms i vassdraget. Dette påvirker kun den stasjonære fisken, og ikke laks og sjørørret som har vandringshindre lenger ned i vassdraget. Dette gjøres ved å bygge opp bekken gradvis med terskler på nedsiden slik at fossen fjernes. I tillegg legges noen terskler inne i røret. Vannet i røret blir da dypere og flyter saktere. Fisk vil da kunne bevege seg oppstrøms i vassdraget.

Om bredden på gang- og sykkelveien kunne reduseres til et par meter akkurat forbi det åpne partiet ved bensinstasjonen så kunne partiet trolig fortsatt fungere som gyteområde. En bør uansett prøve å beholde størst mulig åpning her. I tillegg er det viktig å unngå inngrep i selve bekkestrengen, slik som brupilarer, utfylling eller graving, slik at de gode bunnforholdene med gytegrus bevares.

4.5 Vurdering opp mot Naturmangfoldloven

I Naturmangfoldloven reguleres områdevern i kap 5. Følgende to paragrafer og formuleringer sier noe om forvaltningsmyndighetens muligheter til å fatte et vedtak i en sak hvor utbyggingstiltak berører et naturreservat:

§ 37: *"I et naturreservat må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet".* Videre behandler § 48 i loven dispensasjon fra vernevedtak: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig".*

Så vidt vi vet foreligger det ennå ikke noen eksakt presedens på hvordan slike saker skal løses. Vårt inntrykk er at hver sak er unik, og at verneformål, verneverdi, inngrep, samfunnsnytte, alternative muligheter m.m. må vurderes opp mot hverandre i hvert enkelt tilfelle. Derimot har det, også med tidligere lovverk, vært en relativt streng holdning mot inngrep i vernet natur. Praksis er ikke mindre streng med den nye loven (Esmark pers.medd.).

For Stubberud skogpark foreligger det ikke forskrift, og det er heller ikke formulert et verneformål. I tinglysningen fra 1929 står at eier til enhver tid skal "frede og hegne" om naturforekomsten. Det står også om "stedets parkmessige vedlikehold". I skjøtselsplanen for naturreservatet (NOA 1991) er følgende mål formulert:

"Stubberud skogpark er å oppfatte som eit naturreservat, og naturverninteressene skal være prioritert framfor andre brukargrupper. Stubberud skogpark skal skjøttes med det mål å bevare og/eller gjenoppretta eit historisk kulturlandskap med åpen eng / beite og lysåpen hagemarksskog. I parkens østre område skal eit område skjøttast som eit urskogsreservat".

Ovenstående målsetting har altså ingen juridisk binding, men er nok likevel å anse som målsetting for Stubberud skogpark som et fredet område. Vår vurdering av naturverdien i de grunnlendte kalktørrengene vest i reservatet (naturtypelokalitet 788) er at de utgjør en vesentlig del av "naturverninteressene" og det "historiske kulturlandskapet" i Stubberud skogpark. Inngrepet i dette området i alternativet med utbygging langs Griniveien vil etter vår vurdering ha en vesentlig negativ påvirkning på verneverdiene i reservatet.

5 Konklusjon

For Østernbekken vil gang- og sykkelvei medføre noe habitatforringelse og får liten negativ konsekvens. Avbøtende tiltak med fjerning av vandringshinder i nordøst vil til dels kunne veie opp for dette og vil generelt kunne forbedre den økologiske tilstanden i vassdraget.

Alternativet langs Griniveien vil medføre middels (– stor) negativ konsekvens for naturverdiene i Stubberud skogpark. Dette vil etter vår vurdering være en nevneverdig / vesentlig negativ påvirkning av verneverdiene i naturreservatet.

Alternativet med bygging av gang- og sykkelvei øst for Stubberud skogpark vurderes å være gjennomførbart uten vesentlige negative konsekvenser for naturmiljøet eller for verneverdiene i Stubberud skogpark.

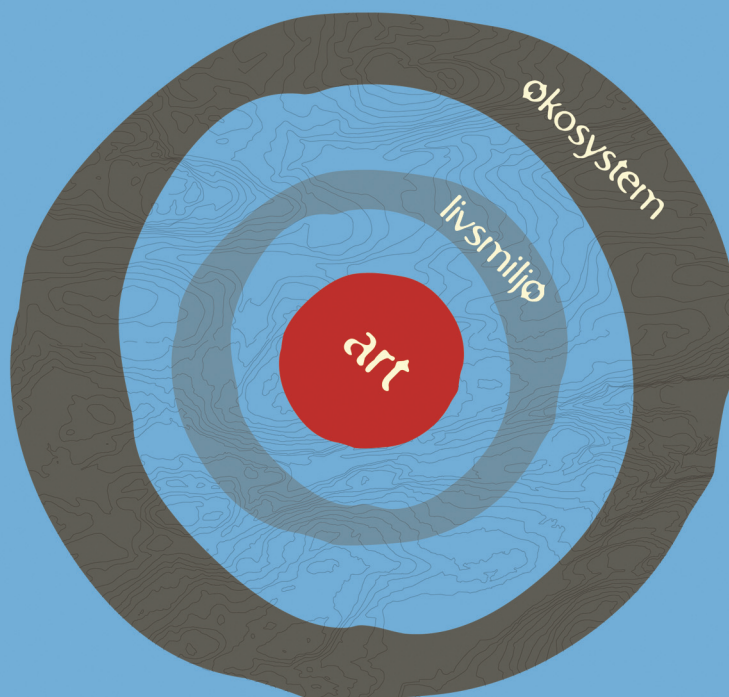
Utbyggingen i seg vurderes ikke å ha vesentlig betydning for tiltakene i skjøtselsplanen for reservatet. Med tanke på at skjøtselsplanen nå er 20 år gammel og at det er tydelige tegn på gjengroing i området, bør det imidlertid være tid for å oppdatere skjøtselsplanen.

Litteraturliste

- Artsdatabanken, 2011. Internettportal for Norsk rødliste 2010. <http://www.artsportalen.artsdatabanken.no/>
- Artsdatabanken og GBIF Norge, 2011. Internettportal for artssøk. <http://artskart.artsdatabanken.no/Default.aspx>
- Banverket och Vägverket 2005. Vilda djur och infrastruktur – en handbok för åtgärder. Banverket Miljösektionen rapport 2005:5. Vägverket publikation 2005:72.
- Dale, S. (red.). 1998. Guide til fuglelokaliteter i Oslo og Akershus (første utgave). Norsk Ornitologisk Forening Avdeling Oslo og Akershus.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999. Kommunenes kartlegging av biologisk mangfold. Forekomster av lokal verdi - hvordan registrere? Page 3.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting biologisk mangfold, rev. utg. DN-håndbok 13 http://www.dirnat.no/publikasjoner/handbok_13/
- Dons, J. 1989. Ad. Skjøtselsplan for Stubberud skogpark med tilgrensende felt. Geologi. Upubl. Mineralogisk – Geologisk museum, Universitetet i Oslo. 4 s med kartvedlegg.
- Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. NINA Temahefte 12:1-279.
- Fremstad, E. og Moen, A. (red.) 2001. Truete vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. bot. Ser. 2001-4: 1-231.
- Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 2010. Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Akershus. Rapport2/2010.
- Gederaas, L., Salvesen, I. og Viken, Å. (red.) 2007. Norsk svarteliste 2007 – Økologiske risikovurderinger av fremmede arter. 2007 Norwegian Black List – Ecological Risk Analysis of Alien Species. Artsdatabanken, Norway.
- Heggland, A. og Blindheim, T. 2001. Viltområder i Bærum kommune. Siste Sjanse-notat 2001-4.
- Heimstad og Wesenberg 2011. Heimstad, R. og Wesenberg, J. 2011 (in prep). Kartlegging av dragehode (*Dracocephalum ruyschiana*) og grunnlendt kalkmark utenfor verneområder i Oslo og Akershus 2010. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Miljøvernavdelingen – rapport x/2011.
- Høiland, K. 1991. Vegetasjon i Stubberud skogpark, Akershus fylke. NINA Oppdragsmelding 88:1-15.
- Kålås, J.A., Viken, Å., Henriksen, S. og Skjelseth, S. (red.) 2010. Norsk Rødliste for arter 2010. Artsdatabanken, Norge.
- Lillehammer, A. 1988. Stoneflies (Plecoptera) of Fennoscandia and Denmark. - Fauna ent. scand. 21: 165 pp.
- Midttun, M. 1989. Stubberud skogpark – en naturperle i Bærum. Side 119 – 129 i Momenter til en dypere naturforståelse. G. Andersen (red). 136 s.
- Naturvernforbundet i Oslo og Akershus. 1991. Skjøtselsplan for Stubberud skogpark.
- Røseng, O. 1990. Inventering av Stubberud Skogpark 1989 – 1990. Upublisert håndskrevet dokument. 42 s.
- Skar, L. 1993. Naturvernområder i Bærum. Bilag til Næringen nr. 14/1993. Bærum kommune, kommunalavdelingen for kultur, kirke og fritid. 4 s.
- Statens vegvesen 2006. Håndbok 140. Konsekvensanalyser. Veiledning.
- Statens vegvesen Region Øst 2011a. Gang- og sykkelvei Griniveien. Plan- og profiltegninger.
- Statens vegvesen Region Øst 2011b. Regional handlingsplan mot fremmede skadelige arter.

Muntlige kilder

Maren A. Esmark. Fylkesmannens miljøvernavdeling Oslo og Akershus.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir en digital rapportserie som heter BioFokus-rapport, <http://biolitt.biofokus.no/rapporter/Litteratur.htm>